

Tekniska Verkens affärsutvecklingschef Stefan Jakobsson framför det gamla kraftvärmeverket i centrala Linköping. Anläggningen ska ersättas med ett nytt biobränsleeldat verk utanför stan.

*”Vi ser
möjligheter
där andra
ser problem”*

Avfallsförbränning, biogassatsningar och export av miljökunskande ger intäkter och stärker Tekniska Verkens image. Idag är det få som motsätter sig att Linköpings kommun behållit samtliga aktier i sitt framgångrika energibolag.

Text och foto: Lars Magnell

EGENTLIGEN VILL HAN INTE prata så mycket om de där skorstenarna som det för tillfället inte kommer någon rök ur. Vi står på den lilla gångbron över Stångån med utsikt över Tekniska Verkens gamla kraftvärmeverk i centrala Linköping. Rök kommer det ur en av de tre höga tegelskorstenarna, en bullig plym avtecknar sig mot den blå himlen ovan anläggningen. Men röken är på det stora hela harmlös eftersom den härrör från verkets biobränslepanna. De andra två skorstenarna får bara göra tjänst när det är riktigt kallt, då eldas i följande ordning kol och olja.

– Det gamla kraftvärmeverket är inte så intressant att tala om, tycker jag. Det ska hur som helst fasas ut och ersättas av en ny anläggning utanför stan som helt och hållet kommer att eldas med biobränslen. Däremot tycker jag att vårt stora avfallskraftvärmeverk Gärstadverket är värt att lyfta fram. Det är något av ett flaggskepp i vårt energisystem som vi är stolta över, säger Tekniska Verkens affärsutvecklingschef Stefan Jakobsson.

Och faktum är att Gärstadverket är något av en succé, både ekonomiskt och miljömässigt, menar Jakobsson, med stöd i både försäljningsstatistik och miljödata. Anläggningen, som med sin höga stål- och glasfasad ligger väl synlig längs med E4:an, har blivit ett landmärke och marknadsförs som ett toppmodernt kraftvärmeverk med reningsutrustning i världsklass, både vad avser utsläpp till luft och vatten.

En viktig förutsättning för verksamheten, det vill säga produktion av värme och el och förstås själva förbränningen av sopor som måste hanteras på något

sätt, är det ganska vidsträckt fjärrvärmenätet. Det har kontinuerligt byggts ut under åren och omfattar i dag 55 ledningsmil totalt och sträcker sig även in i grannkommunen Mjölby. Fjärrvärmeledningen mellan Mjölby och Linköping är för övrigt landets längsta. Den väl utbyggda fjärrvärmen medger att såväl Linköpings egna sopor som avfallet från 25 kommuner kan eldas upp i Gärstadverket. Bränslet är inte bara gratis utan ger även intäkter – de som lämnar avfallet får betala för att bli av med det. Vissa delar av avfallet (utsorterat träavfall) ger till och med rätt till elcertifikat.

”Bra affär”

– Det är en bra affär men också nödvändigt om man ska klara att ta hand om de sopor som inte går att återvinna och som inte får läggas på deponi. Totalt handlar det om cirka 400 000 ton om året, säger Stefan Jakobsson, som menar att detta är det mest miljövänliga sättet att hantera avfall på.

– Först ska det naturligtvis sorteras, men det som blir kvar är lämpligt att elda upp, vilket ju också är ett slags återvinning eftersom vi utnyttjar avfallens energiinnehåll till att producera värme och el.

Och faktum är att bara 3 procent blir kvar som deponirester efter sortering, förbränning och efterbehandling, som till exempel utsortering av järnskrot och andra metaller. Det är en siffra som imponerar internationellt, framhåller Stefan Jakobsson.

Gruvdrift på soptippen

Men en viss rest kommer man alltså inte ifrån. De 3 procent rester som blir kvar efter förbränningen, i huvudsak aska, läggs på deponi*. Tidigare återvanns dock inte metallerna, varför Linköpings gamla soptippar faktiskt innehåller en hel del av den värdefulla varan.

– Man kan betrakta dem som gruvor, och vi håller nu på att undersöka möjligheten att ta tillvara de deponerade metallerna i ett projekt tillsammans med Linköpings universitet. Det är visserligen inte något unikt för Linköping. Det här är ett forskningsområde som internationellt kallas för Landfill Mining, men det stärker vår miljöprofil ytterligare, framhåller Stefan Jakobsson, som menar att Tekniska Verken ser affärsmöjligheter där andra ser problem. Han tillägger att projektet ingår i ett större samarbete med universitetet inom området industriell ekologi.

I konsekvens med detta har Tekniska Verken också startat ett konsultbolag som säljer sitt kunnande om miljövänlig avfallshantering. Usital heter det och riktar framför allt in sig på Östeuropa.

– Där finns starka drivkrafter för att både komma tillrätta med avfallsproblemen och minska sårbarheten i energiförsörjningen. Pressen är också stor att möta kraven enligt EU-direktiven för avfalls- och energisektorerna och samtidigt uppfylla klimatmå-

Gärstadverket, som med sin höga stål- och glasfasad ligger väl synlig längs med E4:an, har blivit ett landmärke. Avfallskraftvärmeverket är en toppmodern anläggning med reningsutrustning i världsklass.

len i de så kallade 20-målen, där omställningen till förnybara bränslen är en viktig del. Här finns alltså en stor potential att skapa både kundnytta och klimatnytta. Under året har Usital arbetat med projekt i Rumänien. De har bland annat utrett förutsättningarna för en avfallsförbränningsanläggning i Tulcea, vid Donaudeltat mot Svarta Havet, berättar Stefan Jakobsson.

Bolaget är dock ännu i sin linda och det har rätt en viss tveksamhet om inriktningen på verksamheten. Vilket hänger samman med att bolaget är kommunägt och därmed inte har samma möjligheter att agera som ett privatägt företag.

– Lagen om vissa kommunala befogenheter, som den heter, tillåter tjänsteexport och inte så mycket mer för ett kommunalt bolag. Men att bara sälja konsulttimmar är svårt och innebär ingen större potential för intressanta affärer. Därför vill vi i stället basera verksamheten på en affärsmodell där vi utvecklar projekt kring avfallsförbränning som sedan säljs till den aktör som önskar etablera sig som ägare av en avfallsförbränningsverksamhet med bästa effektivitet och miljöprestanda.

– Projektutvecklingen innebär att vi identifierar en köpare av energin för lång tid, säkerställer att avfallet finns tillgängligt, att en leverantör åtar sig att bygga anläggningen och att någon åtar sig att ansvara för

Forts →

Tekniska Verkens affärsutvecklingschef är nöjd med utvecklingen för företaget. Energikoncernen går år efter år med vinst trots stora och kostsamma satsningar inom en rad områden, många med miljöförtecken.

→ Fortsättning från föregående sida

drift och underhåll. En fullständig projektutveckling innebär också att vi bidrar till en lösning av finansieringen. På så sätt kan bolaget erbjuda en genväg till de goda resultat som vi har uppnått i Linköping, hoppas Stefan Jakobsson.

Svensk Biogas

En annan satsning som går i miljöns tecken är produktionen av biogas. Verksamheten bedrivs i dotterbolaget Svensk Biogas som är en av de största aktörerna på biogasmarknaden i Sverige.

– Vi har jobbat hårt med detta under många år och haft en positiv utveckling och under det senaste året har vi sett en otrolig marknadsutveckling. Många som tidigare pratat om miljöanpassad trafik har börjat agera. Det har utan tvekan blivit status att ha en miljöanpassad bil och då är faktiskt en biogasbil det bästa man kan välja, menar Stefan Jakobsson, som också kan notera ökade biogassatsningar hos de stora förbrukarna, som länets kollektivtrafikbolag Östgötatrafiken.

– Östgötatrafiken, som redan har biogasdrivna bussar i tätortstrafiken, har som vision att vara helt fria från fossilt bränsle år 2015. Samtidigt finns ett stort intresse från lastbilstillverkarna att använda gas som fordonsbränsle.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att Tekniska Verken tillhör en grupp kommunägda och medelstora energibolag där en majoritet av ägarna, det vill säga den politiska makten hållit emot när andra kommuner, som till exempel grannkommunen Norrköping, valt att avyttra sina tillgångar. Det är man överlag ganska glad över i Linköping idag, för Tekniska Verken är något av en framgångsaga och det höjs inte längre några starka röster som förordar en försäljning, enligt Stefan Jakobsson.

Det betyder dock inte att det saknats förespråkare för en avyttring av energibolaget, eller delar av det.

Kommunfullmäktige har genom åren behandlat flera motioner om en delförsäljning med motiveringen att pengarna skulle behövas för att klara allt från pensionsavgångar till vägbyggen med mera.

– Men jag tror att det hade varit svårt att växa som miljöföretag på det sätt som vi gjort om vi inte hade varit kvar i kommunal ägo, menar Stefan Jakobsson.

* När det gäller rökgasreningsresterna så består de av aska, tillsatsmedel som kalk och aktivt kol som använts vid reningen samt skadliga ämnen från avfallet som avskiljts vid rökgasreningen. Denna rest hanteras som farligt avfall och återvinns enligt uppgift under säkra former. Dock inte i Linköping utan i Norge beroende på ett EU-direktiv som omöjliggjort hantering av resterna i den deponi som Tekniska Verken låtit anlägga. För mer info om detta se: www.askprogrammet.com/Nyhetsblad/Va_rmeforsk_News-nr305_low.pdf

Lönsam energikoncern med mycket förnybart

Kommunägda Tekniska Verken är verksamt i Linköpingsregionen men har genom sitt delägda elhandelsbolag Bixia (före detta Östkraft) elkunder över hela Sverige. Bixia har omkring 300 000 kunder. Även andra verksamheter som biogastillverkning och driften av biotankställen sker utanför kommunens gränser. Tekniska Verken äger även Katrineholms Energi samt vattenkraftstationer i norra Småland och södra Sörmland.

Tekniska Verken producerar el och fjärrvärme i ett antal kraftvärmeverk, panncentraler samt ett stort antal (38) mindre vattenkraftstationer. Avfallskraftvärmeverket står för en stor del av elproduktionen, cirka 160 GWh.

Elproduktionen uppgår totalt till omkring 635 GWh och värmeproduktionen till omkring 1900 GWh.

Under år 2009 omsatte koncernen netto strax under 5,2 miljarder kronor. Omkring 56 procent av omsättningen härrör från division Elhandel och omkring 27 procent från division Energi – till exempel fjärrvärme och vattenkraft. Rörelsens samlade intäkter uppgick till drygt 5,3 miljarder kronor.

Vinstmarginalen var 9,6 procent.